

Naproti tomu demokratická konsolidace je více komplexním a dlouhodobějším procesem, v němž dochází k institucionalizaci nových demokratických pravidel do politického života. Principy demokratické politiky se začaly objevovat na konci 80. let a postupně se etablovaly během let devadesátých. Pro Slovinsko byla na počátku 90. let typická absence dominantního politického bloku (pokud nepočítáme volební koalici DEMOS, která se na počátku roku 1992 rozpadla a umožnila konsolidaci stranického systému) a také silná personifikace politických stran, která však postupně oslabuje. Velmi zásadním rysem slovinského politického života je stabilita vlád, neboť nastavení politického systému v podstatě neumožňuje existenci menšinové vlády. Autor tu svůj výklad podložil detailním výkladem institucí politického systému včetně specifických opatření (např. veto konstruktivní nedůvěry), volebního systému či výsledků jednotlivých parlamentních a prezidentských voleb.

Závěrečná čtvrtá kapitola shrnuje úspěchy či neúspěchy slovinského demokratizačního procesu a porovnává je se souběžnými procesy v jiných zemích. Zdůrazňuje přitom specifickou slovinštinu přechodu k demokracii s ohledem na příznivější podmínky dané členstvím v SFRJ. Lze konstatovat, že konsolidace ve Slovinsku proběhla rychleji než v post-sovětských zemích díky odlišným ekonomickým a politickým rysům jugoslávského komunistického systému. To je patrné především na stabilitě slovinských vlád, poměrně rychlé konsolidaci stranického systému a relativně snadnému přechodu k tržnímu hospodářství.

Iveta Bůžková

Julia von Dannenberg, *The Foundations of Ostpolitik: The Making of the Moscow Treaty between West Germany and the USSR*. Oxford: Oxford University Press, 2008. 301 s. ISBN 978-0-19-922819-5

Je zřejmé, že pokud oba německé státy hrály specifickou roli v celém systému po druhé světové válce, výjimkou nemohlo být ani období détente. Otázka Ostpolitik a spory ohledně její ideální podoby od konce 60. let 20. století byly do značné míry klíčové ve vnitřní i zahraniční politice Spolkové republiky a měly výrazný dopad na vývoj vztahů mezi oběma bloky.

Julia von Dannenbergová, která natočila několik dokumentů pro německou televizní stanici ZDF, je novinářkou, editorkou a politickou analytičkou specializující se především na moderní dějiny. V publikaci, která je založená na výsledcích její disertační práce a která staví na nově uvolněných primárních pramenech, se autorka soustředila zvláště na německý přístup k tzv. Moskevské smlouvě, která byla uzavřena mezi Spolkovou republikou a SSSR v srpnu 1970. Podpisu této smlouvy pochopitelně předcházelo utváření pozice nejprve na domácí politické scéně a následně vyjednávání Brandtovy vlády se Sověty.

Odlišnostem v přístupu Kiesingerovy CDU/CSU a v roce 1969 nastupujících Brandtových socialistů autorka věnuje poměrně velký prostor v první polovině knihy. Spor tkvěl zejména v uznání statu quo, co se týče poválečných hranic, ke kterému měly konzervativní

síly pochopitelně značný odpor. Pokračuje tím, že ukazuje, jak Sověti reagovali na vstřícnější postoj Willyho Brandta, kterýžto autorka označuje za hlavní předpoklad pro úspěch při dojednávání smlouvy. V další části Dannenbergová analyzuje a rozebírá celkový domácí a mezinárodně-politický kontext naplňování Ostpolitik v praxi. Zejména její pohled na mezinárodní pole a postoje sovětské strany je velmi přínosný.

Ve své analýze se pak Dannenbergová zaměřila téměř výlučně na vztahy s Moskvou a jiné rozměry Ostpolitik poněkud zanedbala. Pokud by zohlednila i jiné aspekty přístupu k sovětskému bloku jako širšímu celku států, knihu by to jistě obohatilo.

Petra Chalupová

Andreas Wirsching, ed., Das Jahr 1933. Die nationalsozialistische Machteroberung und die deutsche Gesellschaft. Göttingen: Wallstein Verlag, 2009. 284 s. Dachauer Symposien zur Zeitgeschichte. ISBN 978-3-8353-0512-0

Recenzovaný sborník vznikl v rámci projektu Dachauer Symposien zur Zeitgeschichte a navazuje na sympozium konané v listopadu 2009, jedná se o devátý díl v zatím desetisvazkové edici. Autoři sborníku z velké části působí na jihoněmeckých univerzitách (zejména zde figuruje Augsburg), což se projevuje i na tematickém zaměření příspěvků. Vedle jednoho oddílu věnovanému takřka zcela koncentračnímu táboru v Dachau se setkáváme s řadou textů, které popisují situaci v Bavorsku. Ve čtyřech tematických oddílech se celkem třináct autorů (včetně vydavatele A. Wirschinga, který napsal úvodní příspěvek) věnuje nacistickému uchopení moci v roce 1933 z různých perspektiv. První oddíl se pokouší analyzovat společnost, jež prošla zkušeností roku 1933 – a to jak ta „většinová“, tak ta viděná genderovou optikou. Druhý oddíl se zabývá politikou, stranami a elitami, v jejichž rukou spočívala moc a které měly sílu řídit a ovlivňovat dění. Zde je zpochybněno, zda vůbec bylo v jejich vůli se stavět proti přicházejícímu režimu. Třetí oddíl analyzuje represí a teror, a to jak z hlediska násilí jako donucovacího prostředku nacistů, tak z hlediska Dachau jako výstražné instituce. Ve čtvrtém oddílu se autoři věnují specializovanějším a z hlediska historiografie novějším tématům jako je struktura administrativního aparátu a možnost korupčního jednání v jeho rámci, postavení lékařů a zubařů ve společnosti a jejich účast na převratu, či sdružování bavorských učitelů v profesních spolcích a jejich postupnému zglajchšaltování do jediného sdružení.

Příspěvky analyzují situaci od začátku zhruba do poloviny 30. let. Autoři se dívají na společenské struktury, sociální prostředí, z něhož vyšli aktéři, čtou v denících a dopisech i těch, kteří nestáli v nejvyšších funkcích, analyzují vnitřní mocenské pohnutky a strategie aktérů a snaží se najít odpověď na otázku, jak je možné, že většinová společnost kapitulovala a víceméně bez odporu přijala nový režim, a ptá se, nakolik bylo toto determinováno prostředím, z něhož vzešli aktéři, nakolik prostředím, v němž se pohybovali, a nakolik propagandou či jinými (byť skrytě) donucovacími prostředky. Většina příspěvků používá